

Handläggare: Christina Höglom
Telefon: 08 508 25 606

Till
Socialnämnden

Hemlöshet bland EU-medborgare

Svar på skrivelse från Roger Mogert (s)

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen godkänner tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen och överlämnar det till kommunstyrelsen

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen har besvarat en skrivelse från Roger Mogert (s) som handlar om hemlösa EU-medborgare. I skrivelsen anges att socialnämnden och stadsdelsnämnderna bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram en rapport om hur omfattande problemet är och att en handlingsplan tas fram därefter. Som ett första steg föreslås att tak- över huvudet - garantin bör omfatta EU-medborgare under denna vinter. I ärendet beskrivs vilka regler som gäller för att EU-medborgare ska få uppehållsrätt i landet och socialtjänstens ansvar för personer som saknar uppehållsrätt. Vidare lämnas en redogörelse för de ideella organisationer som får

bidrag från socialnämndens organisations- och föreningsutskott (OFU) som i sina verksamheter tar emot EU-medborgare och personer från andra länder som befinner sig tillfälligt i staden. Socialnämnden har i uppdrag att fram till 2013 ta fram en hemlöshetsstrategi för Stockholms stad. Frågan om hemlösa EU-medborgare kommer att behandlas som ett särskilt område inom ramen för denna strategi.

Bakgrund

I skrivelsen påpekas att den största och snabbast växande gruppen akut hemlösa, EU-migranterna, saknar möjligheter och rättigheter till stöd och hjälp och att de inte räknas med i kartläggning av hemlösheten. Det framhålls också att det görs för lite för de EU-medborgare som av olika skäl hamnat i hemlöshet och utanför systemen. I skrivelsen anges att socialnämnden och stadsdelsnämnderna bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram en rapport om hur omfattande problemet är och att en handlingsplan tas fram därefter. Som ett första steg föreslås att tak- över huvudet - garantin bör omfatta EU-medborgare under denna vinter.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att skrivelsen behandlar ett angeläget ämne, frågan om EU-medborgares rättigheter när de tillfälligt vistas i ett annat EU-land. Förvaltningen menar att detta är ett ämne som i hög grad berör Stockholm stad, men framförallt är en angelägenhet som bör behandlas på nationell och EU-nivå.

EU-medborgare och uppehållsrätt

EU-medborgare är de som har medborgarskap i Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Storbritannien, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike. Utöver EU:s medlemsländer tillämpas en stor del av den EG-rättsliga regleringen i förhållande till Norge, Island, Liechtenstein genom EES-avtalet. Därutöver finns egna avtal mellan EU och Schweiz. För nordiska medborgare gäller den Nordiska konventionen vilket innebär att de har en starkare ställning än

EU-medborgare och ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare så länge de befinner sig i Sverige.

EU-medborgares rättigheter styrs av utlänningslagen (UtlL 2005:716) och utlänningsförordningen (2009:14). En bedömning av vad en EU-medborgare har rätt till grundar sig på en bedömning av om en person har uppehållsrätt eller inte, såvida inte EU-medborgaren har uppehållstillstånd.

Alla personer som är medborgare i ett land som ingår i EU/EES-området har rätt att vistas i ett annat land i upp till tre månader. Under de första tre månaderna förutsätts en person ha tillräckligt med ekonomiska resurser för att försörja sig själv. En person som aktivt söker arbete har enligt en dom i EG-rätten rätt att göra det i sex månader utan att behöva lämna landet. Även en person som har varit i Sverige i mer än sex månader och ännu inte fått ett arbete kan ha fortsatt uppehållsrätt utifrån att den har verkliga möjligheter att få ett arbete.

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. EU-medborgare har uppehållsrätt om ett av följande kriterier är uppfyllda. Han eller hon

1. är arbetstagare eller egen företagare
2. är arbetssökande och har en verklig möjlighet att få anställning
3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
4. har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige
5. är familjemedlem till en EU-medborgare med uppehållsrätt i Sverige.

Folkbokföring

Folkbokföring görs av Skatteverket. Folkbokförd blir den som har för avsikt att bo i Sverige i minst ett år och som har uppehållsrätt. Skatteverket prövar uppehållsrätten innan någon folkbokförs. Det ingår inte i Skatteverkets uppgift att styrka den enskildes uppehållsrätt, det är helt och hållet upp till den enskilde, vilket innebär att om det inte klart framgår att EES- medborgaren har uppehållsrätt här i landet ska Skatteverket avslå dennes anmälan om flyttning till Sverige.

EU-medborgares rätt till Arbetsförmedlingens resurser

EU/EES- medborgare och medborgare från Schweiz har rätt att skriva in sig på Arbetsförmedlingen och få del av deras service för att söka arbete i Sverige.

EU/EES- medborgare utan förankring på den svenska arbetsmarknaden har normalt inte tillgång till Arbetsförmedlingens olika arbetsmarknadsprogram. Rörlighetsdirektivet gäller för individers rörlighet över nationsgränserna inom EU/EES om de har eller har möjlighet att få en anställning.

I hela EU har EU-medborgare rätt att söka arbete i ett annat land och behålla sin ersättning från a-kassan i tre månader. Om personen får ett arbete oavsett hur långvarigt det är så sammanräknas perioderna med den tid personen har arbetat i ett annat EU-land. Arbetsförmedlingen hjälper till med administrationen.

Försäkringskassan

Försäkringskassan prövar uppehållsrätten innan EU-medborgaren skrivs in i Försäkringskassan. De utgår inte enbart från att personen är folkbokförd för att personen ska skrivas in i socialförsäkringssystemet.

EU-medborgares rätt till ekonomiskt bistånd och socialtjänstens insatser

Rätt till ekonomiskt bistånd eller andra insatser enligt SoL har enbart den som har uppehållsrätt och sin egentliga hemvist i kommunen. Kommunens yttersta ansvar för dem som inte har uppehållsrätt eller sin hemvist i ett annat land kan i det enskilda fallet innebära att den enskilde beviljas bistånd till matpengar, logi och en biljett hem.

Socialtjänsten ska pröva rätten till bistånd och om det finns oro för barn är socialtjänsten alltid skyldig att ingripa. Ett avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd får inte leda till att ett barn far illa.

Även om den enskilde inte har uppehållsrätt har den ibland efter en nödprövning rätt till övernattningsmat, matpengar och biljett hem. Om den enskilde inte är intresserad av att resa hem är det fullt möjligt att de kommer tillbaka igen och då är socialtjänsten skyldig att åter göra en nödprövning.

Socialtjänsten kan inte hänvisa till frivilligorganisationerna. När det gäller frivilligorganisationerna kan socialtjänsten upplysa den enskilde om att personen eventuellt kan få mat och kläder hos organisationen, men detta fräntar inte kommunens ansvar för nödprövning. Uppsökare som inte arbetar med

myndighetsutövning kan upplysa om andra alternativ att få hjälp, men socialtjänsten har alltid det yttersta ansvaret för de som vistas i kommunen.

Ideella organisationer som har bidrag från socialnämnden

Staden ger bidrag till verksamheter som kompletterar stadens verksamheter. Stödet och samarbetet riktar sig därför i första hand mot personer som omfattas av stadens ansvar. EU-medborgare och andra utländska medborgare som tillfälligt vistas i landet omfattas endast i begränsad omfattning av detta ansvar.

Nedan redovisas verksamheter som socialnämndens organisations- och föreningsutskott (OFU) lämnar bidrag till och som i olika omfattning tar emot EU-medborgare och personer från andra länder som vistas tillfälligt i staden. Utöver de verksamheter som redovisas nedan lämnar socialnämnden också bidrag till Situation Stockholm samt till Stadsmissionens Center och Klaragården. Dessa verksamheter hänvisar EU-medborgare till Crossroads och ingår därför inte i sammanställningen nedan.

I Stockholm verkar också ett antal organisationer, främst kyrkor, som inte har bidrag från staden, men som i sina verksamheter tar emot EU-medborgare. Bland annat driver Klara kyrka en nattverksamhet med 15 sovplatser.

Uppgifter om antal besökare som är EU-medborgare är endast grova uppskattningar. Totalt uppges det dagliga besökarantalet från EU-medborgare m.fl. utländska medborgare i verksamheterna till minst 200 personer. Till detta kommer de personer som besöker Crossroads dagligen. Vissa personer besöker flera olika verksamheter samma dag varför det totala antalet unika individer är lägre än det antalet personer som redovisas nedan.

Convictus – Råd & Stöd

Adress: Malmskillnadsgatan 43

Öppettider: måndag–fredag 09.00–14.00.

Verksamheten erbjuder råd- och stödsamtal, stöd i myndighetskontakter, hjälp med transport till infektionskliner och annan sjukvård samt juridisk rådgivning. Frukost erbjuds kostnadsfritt. Tillgång finns till telefon, IT, dusch och rena kläder. Verksamheten besöks av cirka 30 personer dagligen och cirka 10 procent av dessa uppges vara EU-medborgare och andra utländska medborgare som vistas tillfälligt i landet. Convictus Råd och Stöd har fått verksamhetsbidrag om 920 000 kronor från OFU för år 2012.

Convictus - Bryggan Vantör

Adress: Skebokvarnsvägen 341 (Högdalen)

Öppettider: måndag–fredag 9.00–15.00.

Verksamheten erbjuder råd- och stödsamtal, stöd i myndighetskontakter, juridisk rådgivning, sysselsättning och arbetsträning. Frukost finns kostnadsfritt och lunch serveras för 15 kronor. Det finns tillgång till telefon, IT, dusch och kläder.

Bryggan Vantör besöks av cirka 120 besökare per dag. EU-medborgarna uppges utgöra cirka 10-15 procent av besökarna. Bryggan Vantör har fått verksamhetsbidrag från OFU om totalt 2 miljoner kronor för år 2012.

Convictus - Bryggan Östermalm

Adress: Roslagstullsbacken 10

Öppettider: måndag–fredag 9.00–15.00.

Verksamheten erbjuder råd- och stödsamtal, stöd i myndighetskontakter samt sysselsättning. Frukost finns kostnadsfritt och lunch serveras för 15 kronor.

Tillgång finns till telefon, IT, dusch, kläder och sängar för vila. Bryggan Östermalm besöks av cirka 40 personer dagligen. EU- medborgare står för cirka 70 procent av besökarantalet. Verksamheten har fått verksamhetsbidrag från OFU om totalt 2,1 miljoner kronor för år 2012.

Frälsningsarméns Sociala Center

Adress: Långholmsgatan 32

Öppettider: måndag–fredag 09.00–14.00.

Verksamheten erbjuder råd- och stödsamtal, stöd i myndighetskontakter samt möjlighet att delta i daglig andakt. Frukost utan kostnad finns att tillgå. Man kan även få matkassar vid behov. Det finns även tillgång till dusch och kläder.

Frälsningsarméns Sociala Center besöks av i genomsnitt 100 gäster per dag av vilka c:a 25 procent är EU-medborgare eller andra utländska medborgare. Verksamheten stöds med verksamhetsbidrag från OFU om 579 000 kronor för år 2012.

Ny Gemenskap

Adress: Kammakargatan 36

Öppettider: tisdag–söndag 10.00–15.00.

Verksamheten erbjuder råd- och stödsamtal, stöd i myndighetskontakter, sysselsättning samt kulturella program. Frukost finns att köpa för 5 kronor och

lunch för 10 kronor. Det finns tillgång till dusch, kläder och sängar för vila. Ny Gemenskap besöks av cirka 150-200 gäster per dag. EU-medborgare och andra utländska medborgare utgör cirka 70 procent av besökarantalet. Verksamheten stöds med verksamhetsbidrag från OFU om 1 776 000 kronor för år 2012.

Övriga samarbeten

Crossroads

Adress: Nordenflychtsvägen 62. Öppettider måndag-fredag 08.00- 15.30

Crossroads är ett tvåårigt projekt för utländska EU-medborgare och tredjelandsmedborgare¹. Stockholms Stadsmission är huvudman för projektet som drivs i samarbete med Stockholms stad, Frälsningsarmén och Arbetsförmedlingen. Verksamheten bedrivs med ESF- medel med medfinansiering från Stockholms stad till och med 2013-02-28. Crossroads erbjuder gratis frukost och lunch, tvättmöjligheter, dusch och tillgång till dator. Därutöver erbjuds kurs- och gruppverksamhet i t.ex. svenska, engelska, matlagning och jobbsökeri, juridisk rådgivning och tillgång till läkare och fotvård. Verksamheten har under perioden mars- december 2011 haft i genomsnitt 1282 besökare per månad. Antalet besökare har ökat och i nuläget besöker c:a 100 personer verksamheten dagligen. Sedan projektstart 1 mars 2011 och fram till 31 januari 2012 uppskattar Stadsmissionen att minst 1 700 personer har besökt Crossroads.

De största grupperna besökare kommer från Rumänien och Polen. Totalt är 50 % EU-medborgare och 50 % tredjelandsmedborgare, de flesta från afrikanska länder med uppehållstillstånd från Italien, Spanien eller Frankrike. 70 procent av besökarna är män i åldern 21 - 46 år. Sju procent är kvinnor som ofta kommit till Sverige med sin familj.

De flesta som besöker Crossroads bedöms inte ha missbruks- eller psykiska problem. Merparten har arbetat i Stockholm med tillfälliga arbeten. Det saknas uppgifter om hur stor andel av besökarna som får ett mer permanent arbete.

Stadsmissionen har öppnat ett boende i Bällsta, Pilgrimsgården, där de första personerna har flyttat in. Det är inte en del av ESF- projektet Crossroads men riktar sig bland annat till målgruppen på Crossroads. För att bo på Bällsta betalas en avgift på 70 kronor om dagen och personen har en uppsägningstid. Avgiften

¹ Tredjelandsmedborgare är personer som kommer från länder utanför EU och som har uppehållstillstånd i ett EU-land

och uppsägningstiden har inneburit att intresset för boendet är hanterbart, det är inte självklart att alla vill och kan bo på Pilgrimsgården.

Tak över huvudet - garantin

Tak över huvudet – garanti som funnits i Stockholms stad sedan 1999 omfattar personer som har sin tillhörighet i staden och är hemlös. Antalet platser på härbärgen och akutboenden ligger i proportion till efterfrågan och staden har, med något enstaka undantag, lyckats upprätthålla garantin samtliga nätter. Att utöka garantin till att omfatta även EU-medborgare skulle innebära att staden går utöver det ansvar man har enligt lagstiftningen. Det skulle också innebära att antalet tillgängliga platser behöver utökas. I vilken omfattning är oklart, då gruppen är mycket rörlig. Det är också svårt att se omfattningen av de ökade kostnader detta skulle innebära för staden.

Socialnämnden har i uppdrag att fram till 2013 ta fram en hemlöshetsstrategi för Stockholms stad. Frågan om hemlösa EU-medborgare kommer att behandlas som ett särskilt område inom ramen för denna strategi.

Bilagor

1. Skrivelse om hemlöshet bland EU-medborgare